

Vi skal blive ved med at jage det, som får børn til at blomstre. Og vi kan kun blive klogere af at prøve noget af og gå nye veje.

SAGT
//

LISBETH ØSTERGAARD,
LÆRINGSCHEF I BILLUND
KOMMUNE OM "BYG ET
SHELTER"-VALGHOLDET I
SDR. OMME

MENNESKER

Mogens Høirup - skolebestyrer og frihedshelt

Krig: Under besættelsen sluttede borgerne i Grindsted op om politikernes formaninger om ro og orden, men modstanden spirede og viste sig i illegale blade og småsabotage, der efterhånden tog til i styrke og viste sig stadigt mere effektiv.

Af **Louis Bülow**, Aarhus
Forfatter og historiker

GRINDSTED: I 1942 ankom den 35-årige lærer **Mogens Høirup** til byen for at blive skolebestyrer på Grindsted Kost- og Realskole.

Skolen var blevet stiftet helt tilbage i 1902 og havde med sin centrale beliggenhed et stenkast fra torv og hovedstrøg sat sit store præg på lokalsamfundet i Grindsted.

Den nye skolebestyrer gik snart med i kampen mod den tyske besættelsesmagt og skulle blive den helt centrale skikkelse i modstandsbevægelsens organisation i byen.

Med livet som indsats fik han som by- og distriktsleder opbygget en række lokale sabotagegrupper af solide og betroede folk fra egnen, men i forbindelse med tyskernes optrevling af illegale modstandsgrupper i Syd- og Midtjylland blev han taget af Gestapo fredag den 6. oktober 1944.

Mogens Høirup blev arresteret på Grindsted Kost- og Realskole, mens han var midt i en telefonsamtale på skolens kontor, og han blev straks ført til Gestapos hovedkvarter i det sydjyske på Staldgården i Kolding.

Timelange og barske afhøringer, der stod på igennem flere uger, kunne ikke knække Mogens Høirup, der i sin dagbog noterede: "... Jeg skal svare

på det samme spørgsmål: Sind Sie Gruppführer, Herr Høirup? Det var den beskyldning jeg hørte fra dem i løbet af ni til ti timers forhør. Til sidst blev tyskerne trøtte af legen. Jeg blev smidt i en celle ..."

Deporteret til Hamburg

Seks uger senere, den 22. november, blev Høirup overført til den danske interneringslejr i Sønderjylland, Frøslevlejren, og 12. januar 1945 blev han deporteret videre til KZ Neuengamme få kilometer sydøst for Hamburg.

Transporten sydpå i de overfyldte kreaturvogne var lidt af et mareridt, hvor opkast, urin og afføring flød sammen over de nøgne træplanker med en ubeskrivelig stank, der gennemtrængte alt.

Da vogndørene langt om længe blev åbnet, var fangerne ankommet til den berygtede KZ-lejr Neuengamme. Ifølge historikerne passerede næsten 106.000 fanger – heraf 4.800 danske – gennem Neuengamme under krigen, og under halvdelen klarede sig igennem i live.

En af de danskere, der overlevede de umenneskelige forhold, var netop Mogens Høirup.

Mod alle odds klarede han sig igennem to måneders sult og barske strabadser i Hamburgs havneområde i underlejren *Des-sauer Ufer*, hvor alt var befængt med lus, lopper og

andet utøj. Dødeligheden blandt fangerne var tårnhøj, og forholdene trodsede enhver beskrivelse.

Den 20. marts 1945 blev en udmarvet og febersyg Mogens Høirup overført til en anden af Neuengammes udekommadoer i Hamburg, skolebygningerne ved *Bullenhus Damm*. Det var frostvejr og bidende koldt. Alt tøj skulle afleveres, der skulle afluses, og de frysende fanger blev overhældt med koldt vand i baderummet.

Triumftog i Jylland

En dag i april 1945, mens der blev arbejdet med oprydning af sten og murbrokker, fik Høirup pludselig øje på en hvidmalet bus fra svensk Røde Kors, der med tudende bilhorn dukkede op mellem ruindyngerne.

Den 16. april kunne han forlade de gamle skolebygninger ved *Bullenhus Damm*, og efter mange måneders lidelser, mishandlinger, sult og sygdom blev han og de andre danske kz-fanger i det tidlige forår bragt hjem med en af Grev Folke Bernadottes hvide busser.

Den lange bustur op gennem Jylland formede sig som en sand glædens og begejstringens triumftog. Med Mogens Høirups egne ord: *"Ikke en Flagstang var tom, og langs Vejen stod Folk i tætte Skarer og vinkede og raabte Hurra. Skoler med baade*

Børn og Lærere med Masser af Flag stod opstillede og sang. Ja, om det saa var Alderdomshjemmenes ældste Indvånere, saa var de ved andres Hjælp rokket ud til Havehegnet og stod nu og vinkede, mens Taa-erne løb ned af de gamle, rynkede Kinder ..."

Spor skulle slettes

Efter befrielsen kunne Mogens Høirup erfare, at *Bullenhus Damm* kun fire dage efter hans og de øvrige danske kz-fangers frigivelse blev skueplads for én af nazisternes værste forbrydelser.

Fredag den 20. april 1945 blev 20 jødiske børn i alderen fra fire til 12 år, der var blevet udsat for en lang række medicinske forsøg og eksperimenter i KZ Neuengamme, sendt til *Bullenhus Damm* for at blive henrettet.

De jødiske børn – 10 drenge og 10 piger – var alle tidligere blevet udvalgt i dødslejren Auschwitz af den berygtede Dr. Josef Mengele og sendt til Neuengamme som levende forsøgsdyr.

Hér havde SS-lægen Kurt Heissmeyer eksperimenteret med tuberkulosebaciller, der blev injiceret i børnenes blod og lunger. Nu skulle alle spor og beviser slettes her i krigens slutfase.

Under foregivende af, at der var tale om en harmløs vaccination, blev alle børnene givet en overdosis

morfin i skolens kælder og senere hængt i kroge i væggen.

Den selvsamme fredag den 20. april 1945 var der munter hyggestemning i Førerhovedkvarteret, da Adolf Hitler fejrede sin 56-års fødselsdag.

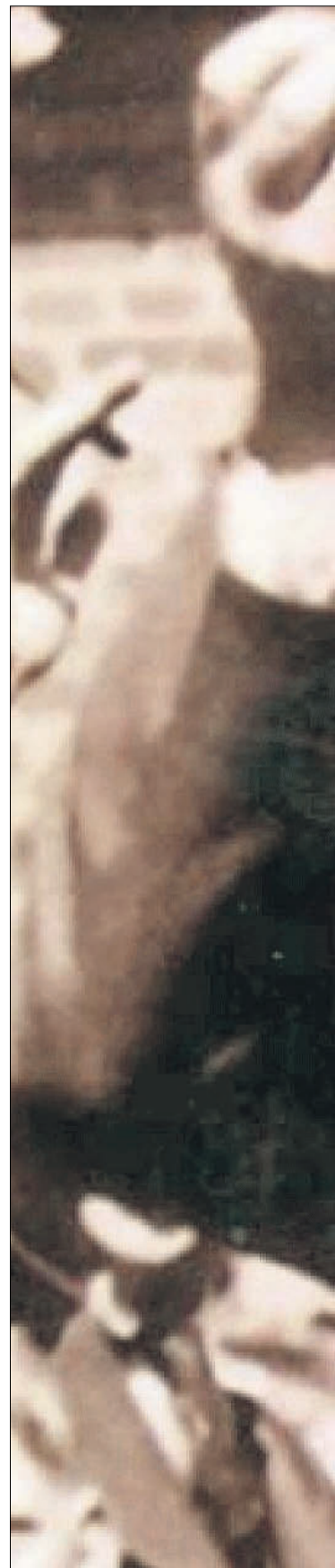
Mens Føreren forsigtigt nippede til en kop varm chokolade og nød sin konditorkage, sludrede han med sine gæster om løst og fast, de nye film, vejret og hunden Blondi, som Hitler altid syntes at omfatte med stor omsorg og kærlighed.

Men børnenes desperate skrig fra kælderen ved *Bullenhus Damm* trængte ikke igennem kagernes sprøde knasen og koppernes klirren – skrig, der aldrig forstummede...

Aldrig glemmes

Efter krigen kunne Mogens Høirup – én af modstandskampens sande helte – genoptage sit arbejde som skolebestyrer for Grindsted Kost- og Realskole til sin alt for tidlige død som 49-årig i 1956.

For at sikre at Hitlers forbrydelser mod menneskeheden aldrig blev glemt, sled Høirup sig op på utallige rejser rundt i landet til oplysende møder i en lang række organisationer som Foreningen Norden og Rotary for at fortælle om det nazistiske inferno af barbari uden sidestykke i verdenshistorien med kz-lejre og udryddelsesfabrikker, der

myrdede løs.

En af eleverne på Grindsted Kost- og Realskole var den nu afdøde præst **Poul Henning Fromsejer**, der

SKRIV TIL NAVNEREDAKTØREN

Har din nabo fødselsdag? Er din genbo blevet forfremmet? Eller har du andet navnestof, du synes skal i avisen? Så skriv til mig. Jeg tager imod både færdige navneomtaler og tip til nyheder. Medsend eller vedhæft meget gerne et foto af personen, du ønsker omtalt.

Det er naturligvis gratis at få mærkedage, nekrologer, mindeord og omtaler af navnenyheder med på MENNESKER-siderne.

ANNETTE BRUUN JARL
Tlf. 7211 4356
mennesker.grindsted@jv.dk

Karen og Mogens Høirup omkring de hektiske befrielsesdage, hvor de blev modtaget og hyldet som helte på Torvet i Grindsted.

Privatfoto

igennem 20 år virkede ved Roskilde Domkirke. Han havde haft sin barndom og opvækst i Vorbasse, hvor Fromsejer Plantage i øvrigt

blev plantet af hans bedstefar. I 1952 fik den unge Poul Henning efter fem gode år sin præliminæreksamen på

skolen, og han skrev den 27. juni 1962 en kronik i dagbladet Vestkysten under overskriften *En dynamisk skolemand*, hvor han

mindedes Mogens Høirup: "Overalt viste Høirup sig dynamisk og iderig, en ledende kraft i arbejdet for alt positivt og fredsbyggen-

de, menneskeligt arbejde ... Han havde fået mange talenter givet - ingen af dem gravede han ned. Han levede kun kort tid, men

han lyste op i tågen ... i et uselvsk arbejde for at alle gode, positive kræfter skulle sejre over alle nedbrydende elementer."